GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SE PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 52. Mercurĭ, 5 (17) Martie. 1886.

Brașovŭ 3 Martie 1886.

O telegramă din Peșta, ce am primit'o Sâmbătă séra, ne-a comunicatŭ, că Desiderŭ Szilágyi, unulŭ din cei mai de frunte conducătorĭ ai partidei oposițiunei moderate, a eșitŭ din acésta partidă. Foile unguresci publică scrisórea lui Szilágyi, prin care acesta face cunoscutŭ, că ese din clubulŭ oposițiunei moderate, deórece a observatŭ, că între elementele întrunite în acestŭ grupŭ nu esistă acea reciprocă încredere, care este neapĕratŭ de lipsă pentru o conlucrare cu succesŭ.

Mai de multŭ încă se vorbea de órecare încordare, ce ar fi esistatŭ între cei doi conducătorĭ ai stângei moderate, Szilágyi și comitele Apponyi. Se ḍicea chiar, că Szilágyi ar vrea sĕ 'șĭ pregătéscă calea pentru ca sĕ ajungă în cabinetulŭ lui Tisza ca ministru alŭ justiției. Orĭ cum ar fi, unŭ lucru nu se póte nega: cu ocasiunea desbaterii budgetare și acum în urmă în cestiunea reformei administrative, Desider Szilágyi a ținutŭ douĕ discursurĭ, carĭ în fondŭ nu suntŭ decâtŭ nișce panegirice ale sistemului actualŭ de guvernare, ce culminéză în sugrumarea naționalitățilorŭ și concentrarea câtŭ mai mare a puterii de statŭ în mânile guvernului. Deosebirea între Szilágyi și Tisza este numai, că celŭ din urmă aflându-se la cârmă înaintéză încetișorŭ, pe când celŭ d'întâiu ar vrea sĕ ajungă la scopŭ prin câteva săriturĭ.

Vĕḍut'amŭ noi bine, că sufletulŭ lui Szilágyi se avêntă la înălțimile ideilorŭ d-lui Tisza Kálmán, când, în cunoscutulŭ sĕu discursŭ în cestiunea naționalitățilorŭ, a negatŭ orĭ ce dreptŭ de existență individuală popórelorŭ nemaghiare în acestŭ statŭ și a susținutŭ tesa teroristică, combătută cu atâta dibăciă de către d-lŭ Mocsáry, că „décă naționalitățile arŭ întrebuința drepturile, ce li le dă legea din 1868, ca armă contra statului ungarŭ, atuncĭ guvernulŭ e în dreptŭ a restrînge acéstă lege."

Numai nisce suflete rudite potŭ sĕ armonieze așa de multŭ chiar și în idealŭ cum armoniéză Szilágyi cu Tisza. Décă Szilágyi viséză de gloria, ce șĭ-au câstigat'o bărbațĭ de statŭ, ca Stein și Hardenberg în Prusia, décă avêndŭ în vedere totŭ numai administrația centralistă din Prusia și Franța, Szilágyi voesce sĕ creeze unŭ statŭ tare unitarŭ cu o administrațiă energică, care fiind în mânile statului sĕ neutraliseze séu sĕ suprime pretinsele „puterĭ centrifugale" décă în aplausele frenetice ale guvernamentalilorŭ Szilágyi declară, că sistemulŭ lui de reformă, care sĕ baséză pe numirea funcționarilorŭ din partea statului, este îndreptatŭ și în contra naționalitățilorŭ, adecă în contra „aspirațiunilorŭ lorŭ naționale," ce vinŭ în conflictŭ cu idea de statŭ unitarŭ maghiarŭ: atuncĭ cine se va mai îndoì, că d-sa nu este destulŭ de coptŭ spre a întra în cabinetulŭ d-lui Tisza? Și când d-lŭ Szilagyi arată ca țintă nisuința Ungariei d'așĭ câștiga între marginele dualismului o preponderanță politică prin crearea unui statŭ naționalŭ unitarŭ, nu se întêlnesce elŭ óre cu ideile și aspirațiunile d-lui Tisza?

Cu tóte astea Szilagyi pentru păstrarea decorului esteriorŭ susține, că va rĕmâné ca și până aci „oposiționalŭ-liberalŭ. Acesta este întêiulŭ pasŭ, căcĭ încă nicĭ unulŭ dintre conducătorii de partide n'a mărturisitŭ, că șĭ-a părăsitŭ principiele, când au eșitŭ din vre-o partidă, toțĭ au ḍisŭ, că-șĭ conservă principiele lorŭ de mai nainte. D-lŭ Tisza póte nicĭ astăḍi nu va admite, că șĭ-a renegatŭ principiele ce le profesa când a fostŭ oposiționalŭ.

Caracteristice suntŭ enunciările ce le-au făcutŭ șefii oposițiunei moderate la cetirea scrisórei de adio a lui Szilagyi în ședința clubului.

Mai 'nainte de tóte comitele Albert Apponyi, pe lângă elogiurile cele mai marĭ făcute persónei lui Szilágyi a desmințitŭ aserțiunea acestuia privitóre la lipsa încrederei reciproce în sînulŭ partidei și a disŭ, că ea a isvorîtŭ din o falsă impresiune. Dér mai importantă este declararea d-lui Apponyi, că și partida sa urmăresce direcțiunea *„liberală oposițională"*.

Va sĕ ḍică nu mai suntŭ conservativĭ în camera din Peșta. Până acum partida lui Apponyi trecea de conservativă, ba i se atribuia chiar și tendințe reacționare, étă însĕ, că deodată se declară cu toții liberalĭ oposiționalĭ și acum se nasce întrebarea décă mai esistă o oposițiune în sensulŭ adevĕratŭ alŭ cuvêntului în dieta ungară, afară de oposițiunea Kossuthiștilorŭ. Suntemŭ curioșĭ a cunósce rolulŭ ce este chematŭ a-lŭ juca d-lŭ Szilágyi. Deocamdată putemŭ constata, că eșirea lui din partida oposițională moderată va face sĕ se schimbe constelația în sînulŭ partidelorŭ maghiare și resultatulŭ va fi érășĭ vr'o nouă fusiune.

Părerile rĕspândite prin unele ḍiare asupra motivelorŭ, ce au condusŭ pe d-lŭ Szilagyi d'a se retrage din partida moderațilorŭ ni se parŭ parte false, parte pripite. A susținé că comitele Apponyi cu ai sĕi devinŭ totŭ mai conservatorĭ și mai reacționarĭ, după tóte câte s'au auḍitŭ în timpulŭ din urmă, după ce tocmai acum se discută unŭ proectŭ de lege din cele mai reacționare, prin care din fișpanĭ se facŭ „Kreis vorsteherĭ," este o particularitate tiszaistică.

Comitele Apponyi vine acuma și declară, că este totŭ așa de liberalŭ ca și d-lŭ Tisza, séu mai bine că a încetatŭ d'a mai fi conservativŭ. Décă este așa, atuncĭ acésta partidă nu mai póte ținé drumulŭ de mijlocŭ, ci trebue cu timpulŭ séu sĕ se fusioneze cu partida stângei estreme.

In întrunirea clubului lorŭ Apponyiștii au declaratŭ că vorŭ sĕ trăiéscă în amiciță cu cei din stânga estremă. Orĭ-ce ar întreprinde însă și unii și alții, o oposițiune sănătósă și tare în Ungaria este cu neputință pe câtŭ timpŭ dieta maghiară va sta sub presiunea temerei de naționalitățĭ.

Reforma administrativă.

Contele Albert *Apponyi* ḍice, că numirea funcționarilorŭ nu eschide selfguvernamentulŭ, de altă parte sistemulŭ alegerii funcționarilorŭ nu ofere nicĭ o garanțiă pentru autonomiă. Prin estinderea sferii de putere a fișpanilorŭ nu se inlătură relele. Isbucnirĭ evidente, agitațiunĭ naționale, le va observa fișpanulŭ, dér rădăcina rĕului, și că óre organele administrative inferióre paraliséză lucrarea de minare nu le va vedé. Fișpanulŭ va promova interesele partidei guvernului. Acésta nu totdéuna vine la socotélă elementelorŭ amicale statului. Intr'unŭ comitatŭ modelŭ, pentru a îmboldi pe Românĭ contra candidațilorŭ oposiționalĭ, s'au predatŭ candidațilorŭ partidei naționale române douĕ cercurĭ. Dreptulŭ ce se dă fișpanului d'a dispune directŭ, este o stare esceptională; se măresce volnicia fișpanului și nu e supusŭ procederei disciplinare. Ministrulŭ póte, după proiectŭ, sĕ împedece realisarea orĭ cărui statutŭ municipalŭ, póte anula séu schimba orĭce hotărîre, póte prin fișpanulŭ sĕu administra cum îi place. Alegerea funcționarilorŭ rĕmâne ilusoriă. Ministeriulŭ de interne e forulŭ celŭ mai înaltŭ în tóte, chiar în afacerile private ale singuraticilorŭ. Noi, rĕutăcioșii centraliștĭ, vremŭ sĕ organisămŭ autonomia astfelŭ, ca municipiile nu numai sĕ'șĭ resolve independentŭ afacerile lorŭ, ci sĕ și lucreze ca factorŭ directŭ în mijlocirea și controlarea afacerilorŭ de statŭ. Guvernulŭ despóie autonomia de tóte atributele ei de până acum și o face dependentă de voința și tónele guvernanțilorŭ; lasă municipielorŭ numai dreptulŭ d'a-șĭ alege funcționarii, dér îșĭ reservă dreptulŭ, d'a pune 'n jocŭ acestŭ dreptŭ. (Aplause sgomotóse în stânga.)

Acestŭ proiectŭ se motivéză cu aceea, că așa cerŭ interesele statului ungurescŭ, că îlŭ apĕră de dușmanii dinafară și dinăuntru. Eu protestezŭ în contra acestu periculosŭ cursŭ de idei. Siguranța statului se aștéptă numai dela deplina construire a statului de dreptŭ. In acestŭ proiectŭ însĕ nu vĕdŭ altceva, decâtŭ unŭ pasŭ mai departe spre restrîngerea libertății; de aceea îlŭ respingŭ. (Vii aplause în stânga și în stânga estremă.

In ședința dela 9 Martie a camerei deputaților s'au continuatŭ desbaterile asupra proiectului de lege municipală, întrerupte la 5 Martie.

Anton *Tibád* vorbesce pentru proiectŭ. Elŭ încă vre sĕ se numéscă funcționarii, dér asta nu-i destulŭ; trebue sĕ li se pună la disposițiune tóte mijlócele necesare pentru ajungerea scopului, pentru realisarea marelorŭ țelurĭ. Și proiectulŭ apropiă cestiunea de resolvare. Ce privesce tribunalele administrative și pragmatica serviciului, ministru președinte a declaratŭ, că guvernulŭ se ocupă cu acéstă cestiune. Oratorulŭ are 'ncredere în guvernŭ. E rĕu, că proiectulŭ nu preciséză responsabilitatea fișpanului, nu e adevĕratŭ însĕ, că nimicesce autonomia, municipielorŭ se reservă fórte multe prerogative. Oratorulŭ e aderentŭ alŭ administrațiunii statului. Primesce proiectulŭ.

Constantin *Olay* respinge proiectulŭ și primesce propunerea lui Bartha.

Stefan *Leszko*: Legea de până acum este unŭ patŭ alŭ lui Procuste pentru municipii; în proiectulŭ de față însĕ se păstréză principiele conducĕtóre ale legii de până acum și asta se numesce autonomiă! A trăi bine, a lucra puținŭ, a juca tarocŭ (în cărțĭ) asta va fi calificațiunea mandarinului, nu, a fișpanului. (Ilaritate). Respinge proiectulŭ.

Blasiu *Orban*: In timpŭ de 15 anĭ s'a rĕsturnatŭ administrațiunea nóstră de trei orĭ; aceste esperimente arŭ fi fostŭ destulŭ pentru unŭ seculŭ. Oratorulŭ critică proiectulŭ, care dă pré mare putere fișpanului. Décă va deveni lege acestŭ proiectŭ, atuncĭ Koloman Tisza va fi vice-rege alŭ Ungariei, tiranulŭ legislațiunei și alŭ țĕrii, în care va domni prin sateliții sĕi, prin fișpanĭ. Vomŭ avé starea de asediu în pace. Respinge proiectulŭ.

Alexandru *Hegedüs*: Aceia, carĭ punŭ interesele statului ungurescŭ mai pre susŭ de tóte, vorŭ sacrifica treptatŭ din autonomiă totŭ ce stă în calea validitării intereselorŭ statului. Oratorulŭ vorbesce în contra aserțiunilorŭ contrarilorŭ proiectului. Amicii numirei funcționarilorŭ au întrebatŭ, că pentru ce sĕ se numéscă numai contabilulŭ, fisiculŭ și căpitanulŭ poliției? Simplu pentru aceea, fiindŭ că cele mai multe plângerĭ, ce vinŭ din comitate, privescŭ manipularea banilorŭ, starea sanitară și siguranța publică.

Contele Apponyi a adusŭ în desbatere și cestiunea naționalitățilorŭ. Rĕmâne unŭ lucru necorectŭ, că óre partida guvernamentală orĭ oposițiunea caută sprijinulŭ naționalităților; dér nu e totŭ una, décă amêndouĕ partidele facŭ acésta. Décă naționalitățile se alătură la partida guvernamentală, acésta e în posițiune a ocroti interesele naționale prin instituțiunĭ în administrațiune, in instrucțiune ș. a.; oposițiunea din contră nu e în posițiune a controla naționalitățile, d'a pune prin disposițiunĭ o țintă nisuințelorŭ lorŭ.

Oratorulŭ nu crede, că însușĭ deputatulŭ Mocsáry cu tótă atitudinea sa, dușmană față cu reuniunea de cultură, aprobă și comentarele ce sĕ facŭ ideii de statŭ maghiarŭ de ceilalțĭ contrarĭ ai reuniunii de cultură. Primesce proiectulŭ

Albert *Kiss* critică proiectulŭ, ca dușmanŭ libertății.

In ședința dela 10 Martie celŭ dintâiŭ vorbitorŭ fù *Petru Truța*, alŭ cărui discursŭ l'amŭ publicatŭ împreună cu rĕspunsulŭ ministrului *Tisza*.

Ignatz *Helfy* sĕ adreséză întâiŭ către Truța și asigură, că și elŭ și partida lui voescŭ deplină egalitate de dreptŭ în acéstă țéră, dér nu în înțelesulŭ lui Truța, care a numitŭ cestiunea naționalitățilorŭ unŭ tractatŭ socialŭ și vrea sĕ pună naționalitatea română pe piciorŭ egalŭ cu națiunea ungurésca. (Vii aplause în stânga estremă.)

Trecêndŭ la proiectŭ, ḍice că estinde puterea guvernului. E rĕu, că nu se preciséză cerculŭ de activitate a fișpanului. Se stabilesce volnicia fișpanului. Votéză pentru propunerea lui Bartha.

Desider *Szilagyi* se declară pentru centralisare în administraţiune, numai sĕ se numéscă funcţionarĭ culţĭ şi speciall. Aserţiunea lui Truţa, că proiectulŭ e îndreptatŭ contra naţionalităţilorŭ, e greşită. Departe de noi o maghiarisare forţată pe faţă séu în ascunsŭ. Dér respectulŭ de limba maternă a naţionalităţilorŭ nu trebue sĕ ne împedece, ca acestŭ statŭ sĕ fiă puternicŭ şi naţionalŭ. Proiectulŭ va servi, şi acésta e ţînta principală a politicei ministrului preşedinte şi credŭ, că şi a nóstră a tuturorŭ, ca sĕ lege câtŭ se póte de strînsŭ statulŭ ungurescŭ, ér nu sĕ se desfacă în state federative, în fragmente cu timbru localŭ. (Vii aprobărĭ.) Francia nu s'a născutŭ din părţĭ desperate? Şi Prusia nu s'a născutŭ din cele mai diverse provincii? N'amŭ fi orbĭ, décă nu ne-amŭ folosi şi noi de aceleşĭ mijlóce? Ce forméză puterea reală a Ungariei în raportŭ cu Austria? Unitatea sa şi prin acésta realisarea consecventă a unei marĭ politicĭ naţionale şi nu în sensulŭ rasei, ci în sensulŭ statului. (Vii aprobărĭ.) Ungaria trebue sĕ păşéscă pe tĕrĕmulŭ centralisării. In generalŭ nu primesce proiectulŭ, fiindŭ că nu e făcutŭ după placulŭ lui, mai alesŭ, că ar vré şi aceea ca şi viceşpanulŭ, sĕ se numéscă. (Va urmá.)

SCIRILE ĐILEI.

M. Sa monarchulŭ *Austro-Ungariei* a notificatŭ printr'o scrisóre M. Sale regelui *Românіei* căsătoria archiducelui Carolŭ Stefanŭ cu archiducesa Maria Teresia.

—x—

»Westung. Grenzb.“ dela 5 Martie publică o corespondenţă din *Pesta*, în care se scrie: „Függetlenseg“ a susţinutŭ în numĕrulŭ sĕu dela 28 Februariu c., că 5 membri ai unui tribunalŭ s'au lăsatŭ a fi prinşĭ în mréja unui cămătarŭ, contra căruia s'au făcutŭ dese arătărĭ criminale. Cămătarulŭ, cum se ḑice unŭ Evreu, cunoscea pe acei consiliarĭ de tribunalŭ şi procurorĭ ai statului, carĭ se află în referinţe materiale strîmtorate şi spre a'i câştiga pentru sine, le deschise unŭ creditŭ. Indată ce se înmâna o arătare criminală contra cămătarului evreu, aceea se amâna şi se făcea muşama, aşa că nicĭ una n'a ajunsŭ la a doua instanţă. Deşi »Függtlseg« n'a numitŭ tribunalulŭ de care vorbea, ministrulŭ justiţiei a ordonatŭ cercetare în contra senatului penalŭ dela tribunalulŭ din Budapesta. Ministrulŭ justiţiei l'a numitŭ prin urmare. În urmă a recunoscutŭ şi »Függtlseg“ că a fostŭ vorba de primulŭ tribunalŭ alŭ ţĕrii. Acésta a produsŭ mare sensaţiune“.

—x—

Ministrulŭ T r e f o r t a mai „pricopsitŭ“ pe următorii preoţĭ gr. or.: Vasilie *Chindi* din *Darloţŭ* şi Pavelŭ *Ciocanŭ* din *Băreştĭ* cu câte 80 fl., Ionŭ *Moga* jun. din *Rodŭ* şi George *Popŭ* din *Ludoşulŭ-mare* cu câte 60 fl. — Iartă-le lorŭ, Dómne, că nu sciu ce facŭ!

—x—

Oficiosulŭ „Kolozsvári Közlöny“ într'unŭ articolŭ de fondŭ preamăresce entusiasmulŭ Maghiarilorŭ pentru *serbarea ḑilei de 15 Martie* şi ḑice între altele: „Naţionalităţile au amărîtŭ şi vorŭ amărî bucuria nóstră asupra gloriósei desvoltărĭ a Ungariei. Noi amŭ creḑutŭ, că prin zelulŭ nostru vomŭ câştiga prietenĭ bunĭ pentru idea de statŭ maghiarŭ, dér ne-amŭ înşelatŭ, că suntemŭ încunjuraţĭ de duşmanĭ neîmpăcaţĭ. Agitaţiunea naţionalităţilorŭ este uniculŭ norŭ, ce s'a vĕḑutŭ şi se vede pe firmamentulŭ seninŭ alŭ desvoltării nóstre. Dér sĕ nu ne îngrijimŭ de acestŭ norŭ, care peste câteva decenii va dispărea, ca o ameninţare netrebnică. In 1848 aceste elemente centrifugale s'au rĕḑimatŭ pe ţĕrile monarchiei nóstre şi totuşĭ nu ne-au putută cutropi; şi acum voiescŭ Epigonii sĕ ne cutropéscă, când nu suntŭ ajutoraţĭ de nimenĭ şi când Ungaria a dobênditŭ simpatia Europenilorŭ?... Đиua de 15 Martie sĕ ne dea o nouă putere, pentru ca sĕ ne putemŭ pregătì póte tocmai în contra acelui colosŭ, care înainte cu 37 anĭ a nimicitŭ nobilele aspiraţiunĭ ale Maghiarilorŭ!» — A vrutŭ sĕ ḑică ceva fóia bugetară, dér nu scimŭ de ce i-a tremuratŭ cumplitŭ fălcile şi a eşitŭ altă dănănaiă.

—x—

La tribunalulŭ din *Sigetulŭ Marmaţiei*, în 10 Martie s'a făcutŭ o grevă fórte mişcătóre. Printr'o ordinaţiune a ministerului de justiţiă léfa diurniştilorŭ s'a scăḑutŭ dela 80 cr. la 31 cr. pe ḑi. Preşedintele tribunalului în ḑiua de 10 Martie a chematŭ pe toţĭ diurniştii, în numĕrŭ de 22, in sala tribunalului şi le-a comunicatŭ ordinaţiunea ministerială. Diurniştii au protestatŭ în contra acestei volnicii, însĕ înzadarŭ. La întrebarea preşedintelui, décă primescŭ sĕ lucreze şi mai departe pentru diurna de 31 cr., toţĭ şĭ-au datŭ dimisiunea. Unii, carĭ de 15—20 de anĭ lucrau acolo, plângéu şi se tânguiau, că au o familiă numerósă şi că cum vorŭ susţiné-o; alţii ér arŭ fi fostŭ dispuşĭ sĕ lucre şi pe unŭ preţŭ atâtŭ de bagatelŭ, dér nu i-au lăsatŭ ambiţiunea. In sfêrşitŭ preşedintele cu ochii plinĭ de lacrămĭ le-a mulţămitŭ pentru serviciulŭ lorŭ şi le-a spusŭ, că cu tótă bună voinţa elŭ nu le póte ajuta. — Astea suntŭ apucăturile guvernelorŭ risipitóre, d'a arunca pe cei nenorociţĭ, cu lefurile cele mai micĭ, pe drumurĭ, sub cuvêntŭ că au sĕ facă economii. Miseriă!

—x—

In *Braşovŭ* s'a deschisŭ biuroulŭ pentru bilete de drumŭ pe căile ferate ungare. Biuroulŭ se află în Strada Vămii Nr. 10. Totŭ în biurou se primescŭ şi bagagele de călĕtoriă. Biletele se potŭ cumpĕra cu 48 de óre înainte de plecare, cu acelaşŭ preţŭ ca şi la cassa gării Braşovului.

Ni se scrie din *Petroşenĭ* cu data 3 Martie n.: »Domnule Redactorŭ! In corespondinţa publicată în Nr. 27 alŭ preţuitului ḑiarŭ ce redigiaţĭ, din partea unui participantŭ mi se făcŭ imputarea, că la »Bal lŭ românŭ« ţinutŭ la Petroşenĭ în 1 Februariu, nu numai că nu am luatŭ parte, conformŭ promisiunei date mai multora, dér ce e mai multŭ am interḑisŭ preoţilorŭ şi învĕţătorilorŭ tractualĭ participarea; in fine acelŭ participantŭ eschiamă ḑicêndŭ: »Aşa conducĕtorĭ avemŭ noi Românii. Apoi sĕ le fiă de bine«. Causele pentru carĭ nu am luatŭ parte suntŭ bine cunoscute participantului. Dér totuşĭ ca publiculŭ sĕ nu fiă dusŭ în rătăcire dechiarŭ, că nimĕrui nu am promisŭ a lua parte la menţionata petrecere, cu atâtŭ mai puţinŭ e adevĕratŭ, că aşŭ fi interḑisŭ preoţilorŭ şi învĕţătorilorŭ districtualĭ participarea, prin urmare, ce a scrisŭ participantulŭ, e falsŭ, şi era bine sĕ 'şĭ pună şi numele, cum îi place a numi pe aceia despre carĭ scrie. Primiţĭ etc.“ — Stefanŭ *Radicŭ*, protopopŭ

—x—

După cea mai nouă statistică, în Ungaria suntŭ peste 800 de mii Evrei şi *se speră*, că în câţĭva anĭ se va împlini milionulŭ. Étă unŭ bogatŭ isvorŭ de sporire a »patrioţilorŭ“

—x—

Elena Teodorini, vestita cântăréţă română, care de presentŭ se află în *Bucurescĭ*, în luna viitóre se duce la teatrulŭ din *Lissabona*, unde e angagiată cu o léfă lunară de 20,000 francĭ.

—x—

In *Galiţia* s'a întreruptŭ cu desĕvêrşire comunicaţiunea pe căile ferate din causa zăpeḑii celei marĭ. Totŭ asemenea în *Bucovina* a trebuitŭ sĕ 'nceteze circularea trenurilorŭ. Dela ţéră vinŭ scirĭ despre nenorocirĭ întêmplate. In multe sate casele nu se mai vĕdŭ din zăpadă. In *România* încă a fostŭ întreruptă comunicaţiunea.

—x—

Renumita cântăréţă *Adelina Patti* a fostŭ fluerată în teatrulŭ din *Valencia* în opera „Traviata“. Cântăreţa a fugitŭ luându-şĭ tóte bijuteriile şi 15,000 francĭ ce i se cuvenéu în acea séră. Điarele de acolo spunŭ, că încă n'a fostŭ o cântăréţă aşa cumplitŭ fluerată.

—x—

La 22 Martie n. împĕratulŭ germanŭ *Vilhelmŭ* împlinesce etatea de 89 de anĭ.

Adunarea estra-ordinară a comitatului Caraşŭ-Severinŭ.

Lugoşŭ, 8 Martie 1886.

(Urmare.)

„Dér isvorulŭ sfîşierilorŭ din viéţa socială — continuă d. Brediceanu — vrea sĕ-lŭ găséscă d-lŭ Bésanŭ în alegere, însĕ cu totului totŭ aiurea îşĭ au ele sorgintea: din colosala grópă despărţitóre ce a săpat'o sistema actuală şi au desvoltat'o creaturile ei între cetăţenĭ. Cetăţenĭ suntŭ „plebs-contribuens« carĭ în casurĭ de nevoe trebue sĕ-şĭ ţină peptulŭ sĕ li-lŭ găuréscă, ér în pace sĕ-şĭ vênḑă perina de sub capŭ şi ţundra în spate, pentru de-a susţiné în îmbuibare şi imbelşugare o clasă de oficianţĭ adunată din tóte părţile ţĕrei şi aruncată în spate ca sĕ-lŭ stăpânéscă şi povăţuéscă, fără considerare déră cunósce limba şi datinele; — ér décă e Românŭ cu parola oficială: ca în interesulŭ ideii de statŭ maghiarŭ sĕ-lŭ urască, persecute sĕrăcéscă despóiă şi opăréscă pe tóte tĕrĕmurile de desvoltare«. Scie şi d-lŭ Besán ómenĭ carĭ trăescŭ şi-şĭ cheltuescŭ averea în aşa modŭ, încâtŭ nicĭ némŭ de némulŭ lorŭ nu s'a gânditŭ la aşa traiu, şi suntŭ Românĭ aceia ce facŭ acésta — Românĭ denumiţĭ de guvernŭ, căcĭ trebue în éstŭ modŭ de silă de milă sĕ împarţă cu prietenii lui — din venitele grasĕ — (cu sémă şi fără sémă — Coresp.) ce i-le értă guvernulŭ a-le scóte de pe spatele poporului. Cu aşa clasă privilegiată nu se potŭ intreţiné relaţiunĭ sănĕtóse în viaţa socială. Insĕ cu privire la întrebarea, ce ţi-ai permisŭ d-le Bésán a mi-o pune: Că cu administraţia orĭ cu Tribunalulŭ stau eu pe piciorŭ mai bunŭ!? rĕspundŭ: că oficiele fiă ele administrative orĭ judecătorescĭ, au sĕ stea ele însele pe piciorŭ bunŭ cu orĭ şi cine. Ele au sĕ-şĭ împlinéscă datorinţa consciinciosŭ după lege, neîmpărţindŭ favorurĭ nicĭ în drépta, nicĭ în stânga şi atuncĭ vorŭ fi şi de mine şi de orĭ şi care cetăţénŭ onestŭ respectate şi stimate. Din parte-mĭ nu sciu — după acéstă deliniare a posiţiunei mele faţă cu autorităţile publice — pre care din aceste autorităţĭ a voitŭ d-lŭ Bésán sĕ o compromită, administraţiunea orĭ judecătoria, séu dóră pe amêndouĕ când a admisŭ: „că ele potŭ sta cu părţile şi pe piciorŭ bunŭ şi pe piciorŭ rĕu“. (D-lŭ Bésán a admisŭ aşa ceva de sigurŭ în urma propriei sale esperiinţe, căcĭ paremi-se — décă e permisŭ sĕ dai creḑĕmêntŭ gurilorŭ slabe, carĭ în cele mai multe casurĭ vorbescŭ şi adevĕrurĭ — numai modulŭ acesta de procedere — de-a sta pe piciorŭ bunŭ cu poterile — îlŭ mai susţinŭ ca domnŭ în spinarea Românului, de care prin purtarea sa de multŭ s'a făcutŭ nevrednicŭ. — Coresp.)

—»Inzadarŭ stă d-lŭ Bésán pe piciorŭ bunŭ cu totŭ ce-i neromânŭ — eu n'aşŭ voi sĕ fiu profetŭ —

FOILETONŬ.

Reforma gimnasiului.

I.

(Urmare.)

Cu tóte acestea limbile classice nu se mai priviau numai ca nesce instrumente pentru priceperea cărţilorŭ bisericescĭ, ci li-se atribuia o deosebită influinţă asupra culturei formale a scolarilorŭ. Sciinţele reale câştigă totŭ mai multă valóre; însuşĭ Melanchton a scrisŭ manuale de physică şi aritmetică, — elŭ a contribuitŭ multŭ la progresulŭ scólei, de aceea se şi numesce cu dreptŭ cuvêntŭ praeceptor Germaniae. Intre alţii, carĭ s'au interesatŭ de gimnasiu, e Sturm, Trotzendorf şi Neander.

Nu trece multŭ şi se înfiinţéză în sînulŭ bisericei cat *ordinulŭ iesuiţilorŭ*, menitŭ a combate şi împedeca lăţirea protestantismului. Se înţelege, că şi iesuiţii s'au apucatŭ mai ântêiu de scólă. Ei împartŭ gimnasiulŭ în *studia superiora* şi *studia inferiora*, cele din urmă ér în cincĭ classa: 1) Infima classis grammatica; 2) Media classis grammatica; 3) Suprema classis grammatica (syntax). 4) Humanitas; 5) Rhetorica. Arta de a vorbi frumosŭ latinesce este idealulŭ instrucţiunei; nu ideile, ci stilulŭ autorilorŭ (cu deosebire alŭ lui Cicero) era scopulŭ principalŭ. Limbile materne suntŭ desconsiderate în favorulŭ limbei bisericescĭ, care după planulŭ iesuiţilorŭ avea sĕ se estindă în tótă lumea, şi astfelŭ întréga omenime vorbindŭ aceeaşĭ limbă sĕ stea sub puterea infalibilă a Papei. »Fanatismŭ pentru credinţa romano-catolică, ură neîmpăcată asupra ereticilorŭ, instrucţiune superficială în totŭ felulŭ de sciinţă şi arte, dresură în limba latină, eserciţii în cestiunĭ de bună cuviinţă — acésta era orbitórea aparinţă;« — astfelŭ caracteriséză Schmidt în „Istoria pedagogiei« scólele iesuiţilorŭ. Abia pe la începutulŭ seculului nostru, ne mai putêndŭ resista presiunei spiritului timpului, au primitŭ în planulŭ de învĕţămêntŭ şi sciinţele reale ca pe unŭ *malum necessarium*

Ce privesce educaţiunea în sensŭ strictŭ, orĭcine e în clarŭ, când se gândesce la principiulŭ: scopulŭ sfinţesce mijlócele. Disciplina şi controla esagerată erau de natură a nimici totalŭ individualitatea scolarilorŭ. Uniformitatea scólelorŭ a rĕmasŭ proverbială: Se ḑice, că unŭ ministru de culte alŭ Franciei s'ar fi esprimatŭ la ocasiune, pe când erau încă iesuiţii la putere, că elŭ scie la cutare oră, ce capitolŭ se citesce din Iuliu Caesar în tóte gimnasiile din Francia. Cu tóte acestea influinţa iesuiţilorŭ s'a lăţitŭ în tóte ţĕrile catolice; „Ratio atque institutio studiorum societatis Iesu« a rĕmasŭ până aḑi cu puţine modificărĭ planulŭ de învĕţămêntŭ în multe scolĭ catolice, cu deosebire în Austria.

La vremea lorŭ erau gimnasiile iesuiţilorŭ, superióre celorŭ alalte institute de acelaşŭ felŭ, se înţelege, aveau şi partea lorŭ bună: buna ordine, disciplină etc.; organisarea lorŭ însĕ, fiindŭ de natură conservativă, punêndŭ totŭ pondulŭ pe credinţă şi nu pe sciinţă, au rĕmasŭ cam pe aceeaşĭ tréptă de desvoltare, pe când gimnasiile protestanţilorŭ au progresatŭ.

Baco de Verulam, renumitulŭ filosofŭ englesŭ, a fostŭ celŭ dintêiu, care a combătutŭ apreciarea peste mĕsură a limbei latine. Cu elŭ începe direcţiunea numită în filosofia nouă *realismŭ*, care esercită o radicală influinţă asupra instrucţiunei. Mai târḑiu *Ratich* şi *Commenius* (Germania) cerŭ propunerea limbei materne, tractarea mai pe largŭ a sciinţelorŭ reale, combinarea studiului limbilorŭ cu realiile şi introducerea eserciţiilorŭ gimnastice, cererile lorŭ însĕ au rĕmasŭ cererĭ. Abia prin sec. XVII îşĭ câştigă limba maternă mai mare valóre. Pe la jumĕtatea sec. XVIII *pietiştii*: *Francke*, *Thomasius* etc. punŭ preţŭ şi mai mare pe sciinţele reale, si fiindŭ că pietatea e scopulŭ lorŭ înlocuescŭ autorii clasicĭ cu noulŭ testamentŭ. *Basedow* cu consoţii sĕi *filantropiştĭ* (fericirea neamului omenescŭ, ca scopŭ alŭ educaţiunei) *Salczman, Campo, Trapp* etc. desconsideră limbile clasice şi recunoscŭ, ca adevĕrate obiecte de învĕţămêntŭ folositóre sciinţelorŭ reale. Cu încetulŭ se formează scóle *reale* independente, inferióre şi superióre; în unele locurĭ se combină gimnasiulŭ cu scóla reală şi astfelŭ se nasce aşa numitulŭ gimnasiu realŭ.

(Va urmá.)

dér par'că așŭ fi sigurŭ că pe copilulŭ lui Ungarii — décă va ţiné asta sistemă nu-lŭ vorŭ mai numi notarŭ publicŭ, cu tótă crescerea »patriotică« ce i-o dă (Vocĭ dintre Românĭ: Așa o fi! Décă ar fi fostŭ sĕ lŭ alegemŭ noi, nici d-lŭ Bésán nu ar fi astădĭ notarŭ publicŭ.)

„Espectorările d-lui Bésán în contra autonomiei bisericei nóstre mai tare mau durutŭ, căcĭ și pe ce-lŭ mai mânjitŭ Românŭ încă l'am credutŭ credinciosŭ bisericei și mândru de autonomia ei. Cum te mirĭ, că biserica și scóla nóstră nu póte prospera cum ar' fi de doritŭ*) când puterea statului, guvernulŭ, care e obligatŭ a da mână de ajutorŭ bisericei și scólei, în locŭ de-așĭ indeplini obligamêntulŭ sĕu — face chiar contrariulŭ, subminându-o și punendu-i mii și mii de pedecĭ la tótă mișcarea, la tótă incordarea spre binele bisericanilorŭ noștri. Cum sĕ prospereze biserica și scóla nóstră, când, pentru că suntŭ româneșcĭ, suntŭ punctulŭ luatŭ la ochĭ de guvernŭ și atăcatŭ necontenitŭ. Cum sĕ pótă biserica autonomă prospera, — când guvernulŭ abusândŭ de drepturile de supra-veghiare pune în capulŭ bisericilorŭ — în cele mai multe casurĭ — ómenĭ, carĭ de vreme sĕ lĕpĕdă de poporŭ și sĕ angajézá a fi unelte órbe în mâna guvernului chiar în biserică și în scólă. — »Până unde va ajunge acésta — nu potŭ șci! Și cu greu credŭ, că și d-lŭ Bésán îmĭ va puté garanta, că la vre-o vacanţă guvernulŭ nu va boteza vre-unŭ Calvinŭ, îlŭ va îmbrăca în rasă și ni-lŭ va trămite ca archireu în vre-o Eparchiă a bisericei nóstre.

Dice d-lŭ Bésán: „N'avemŭ inteligenţă, pentru aceea nu ne trebue autonomiă.« Dapoi fără autonomiă vomŭ avé inteligenţă!?

»Totŭ preocupăţiunea orbesce pe omŭ! Că n'avemŭ destulă inteligenţă în proporţiunea numerului nostru, e adevĕratŭ, dér de ce nu avemŭ? —.... Respundŭ: pentru că suntemŭ sĕracĭ! — O șcie destulŭ de bine d-lŭ Bésán cum studiaza Românii, cu câte necasurĭ și neajunsurĭ, o scie și aceea, cum a studiatŭ elŭ și eu. D-nii Bésán și Brediceanu au fostŭ stipendiștĭ ai familiei „Mocioni.«

D-lŭ Bésán a mai storsŭ parale și dela fosta »Reuniune a femeilorŭ din Lugoșŭ" și dela câţĭ alţĭ, carĭ cu gândŭ bunŭ, dér cu rĕu sfîrșitŭ i-au datŭ mâna de-ajutorŭ. Și apoi din ce sĕrăcimŭ, totŭ mai puţinŭ se vorŭ hotărî a umbla la scóla, orĭ a ajuta la studiu pe cutare tênerŭ talentatŭ. — Șapoi și carĭ potŭ sĕ-șĭ créscă copiii, cu ce prospectŭ o potŭ face acésta sub sistema actuală, décă nu cu gându-lŭ, sĕ trécă hotarăle, orĭ a ajungendŭ a-șĭ alege cariera — sĕ fiă siliţĭ a călca în picióre totŭ ce-i e mai scumpŭ și mai sântŭ naţiunei și bisericei sale, numai ca sĕ se facă plăcutŭ Ungurilorŭ și pentru acestŭ preţŭ sĕ capete graţiă a linge talerile și a róde ósele ce le lapĕdă domnii sub masă.

„Onorată Congregaţiune!‘ esclamă mai departe d-lŭ Brediceanu, cu fruntea senină rădicată și cu-o voce solemnă și pĕtrundĕtóre: Și eu am copii, — dér décă așŭ șci, că, după ce cu jertfe marĭ le-am datŭ crescere și cualificăţiune ca sĕ pótă trăi în acéstă ţéră, *ar trebui sĕ se lapede de naţiunea, de biserica, de limba și de totŭ ce mie, părinţilorŭ și strămoșilorŭ noștri le-a fostŭ mai scumpŭ și mai sântŭ pe acéstă lume*, — atuncĭ mai bine le-așŭ... nu vĕ potŭ spune ce, căcĭ e prea îngrozitorŭ. Étă pentru ce nu avemŭ și nu putemŭ avé inteligenţă! Altcum, mai bine fără inteligenţă, decâtŭ cu farisei și cărturarĭ. Ómenĭ de simţire curată și insufleţiţĭ ne trebuescŭ nouĕ în acestĭ timpĭ grei în carĭ trăimŭ, — cu carĭ cu mai multŭ succesŭ poţĭ lupta, decâtŭ cu învĕţaţĭ blăstămaţĭ. Eu credŭ, că am combătutŭ vederile d-lui Bésán și de aceea susţinŭ propunerea mea." —

Terminândŭ d-lŭ *Brediceanu*, — „marele patriotŭ" *Bésán* îi mai adreséză nesce reflecsiunĭ, lucru firescŭ, totŭ de soiulŭ celorŭ de mai susŭ și astfelŭ întocmite, încâtŭ sĕ nu cumva sĕ se strice cu cei dela putere.

După acestea luândŭ cuvêntulŭ Comitele supremŭ *Tabaydy*, după ce sĕ învêrti intr'o parte și alta pe fotelŭ și-șĭ resfoi de vre-o câteva orĭ pĕrulŭ impregsiatŭ, apoi după ce ișĭ mai suci musteţele si-șĭ luă posiţiă incepŭ: Că părerea d-lui Bésán e fórte bună și corectă și-o aprobéză, nu așa înse a d-lui Brediceanu, carele după cum sĕ vede e inimicŭ neîmpăcatŭ alŭ statului maghiarŭ și a totŭ ce e maghiarŭ și ar vrea ca totŭ ce esistă sĕ se prăpădéscă. Ce privesce unele legĭ despre carĭ d-lŭ Brediceanŭ amintesce »că nŭ sĕ esecută, trebue sĕ repetezŭ cuvintele d-lui ministru „Tisza« ce le-a rostitŭ în dietă: ‚Că Românii sĕ se pórte mai altcum, căcĭ atuncĭ și guvernulŭ va tracta mai ecuitabilŭ cu dênșii căcĭ prin vorbirĭ agitătóre ca și d-lŭ Brediceanu, vomŭ mai înăspri tactica faţă cu naţionalităţĭ«. (Vocĭ dintre Românĭ: Puteţĭ, căcĭ totŭ suișulŭ are coborîșŭ!)

Comitelui supremŭ Tabaydy îi rĕspunde d-lŭ Brediceanu într'unŭ tonŭ solemnŭ, și fixându-lŭ cu ochii: »Numai demnităţei și scaunului ce ocupĭ poţĭ sĕ atribui afirmaţiunea d-tale, că eu așŭ fi ‚inimicŭ alŭ statului maghiarŭ și a totŭ ce e maghiarŭ‹, după cum ţĭ-a plăcutŭ a enuncia'; declarŭ înse afirmarea d-tale de-o insinuare nebasată, neadevĕrată și nedemnă. Eu am declaratŭ sistema de guvernare a statului maghiarŭ de adĭ de »inmorală și coruptă« și acésta o repetŭ și acuma și stau locului, décă voiţĭ a mĕ trage la rĕspundere.«

— La sfatulŭ d lui Tisza și alŭ d-tale, ca sĕ ne schimbămŭ purtarea politică, rĕspundŭ: „Ce sĕ mai schimbămŭ și până unde!? — La 1861 era destulŭ, sĕ te arĕţĭ iubitorŭ de libertate și cu »schwarz-gelb‘ ca sĕ trecĭ de bunŭ patriotŭ. Mai târdiu décă unŭ Românŭ se făcea deachistŭ,*) putea sĕ devină Comite supremŭ, jude la tablă etc. Acum te poţĭ face liberalŭ și guvernamentalŭ, cum vei voi, au Ungurii destui ómenĭ de-ai lorŭ nu mai dau nimicŭ pe alipirea la principii, nu-le mai trebuescŭ renegaţĭ. Și ca sĕ i spărie și sĕ nu se mai adreseze la ei le cerŭ lucrurĭ carĭ și-le credŭ imposibile. Anume astădĭ sĕ cere dela unŭ bunŭ patriotŭ sĕ vorbéscă ungouresce în casă și familiă, i se ia în nume de rĕu, décă i se botéză copii Tiberiu Cicero. In scólă, în biserică inscenéză reforme carĭ vatămă sêmţulŭ nobilŭ și pe patrioţii prefăcuţĭ îi sumuţă sĕ facă inceputulŭ. Apoi, décă vomŭ merge totŭ așa pretecste sĕ potŭ afla mii și mii și ca sĕ-ţĭ probezŭ că numai pretecstŭ e afirmativa rea purtare politică a nóstră: te rogŭ scrie d-lui ministru Tisza sĕu décă îlŭ ai d-ta d-le Tabaydy te rogŭ dă-mĭ registrulŭ acelorŭ condiţiunĭ, după carĭ e recunoscutŭ unŭĭ nemaghiarŭ în acestŭ statŭ de bunŭ patriotŭ. Avêndŭ eu și consoţii mei acestŭ conspectŭ îlŭ voiu ceti și décă voiu afla, că potŭ împlini condiţiunile dintrênsulŭ îlŭ voiu subscrie și-lŭ voiu și împlini cu punctualitate. Décă voiu vedé înse, că nu potŭ cai omŭ care ţine la demnitatea și la caracterulŭ sĕu împlini acele condiţiunĭ — atuncĭ mĕ recomăndŭ din acéstă ţéră, vĕ lasŭ cu statŭ cu guvernŭ, cu putere cu totŭ...! Una înse e sigurŭ, deși nu pofiescŭ sĕ se întêmple, că décă d-vóstră ve-ţĭ isgoni în éstŭ modŭ pe toţĭ ómenii sincerĭ ca mine — cum o fécă va sufla vêntulŭ altfelŭ — voi ve-ţĭ trimite după noi, ca sĕ vĕ puteţĭ înţelege cu poporulŭ — care totŭ de mine și de alţĭ ca mine, carĭ îi voimŭ binele și prosperarea — ascultă și va asculta — éră nu de voi.«

— După aceste cuvinte a-le d-lui Brediceanu, comitele supremŭ *Tabaydy* vine a mărturisi că *a fostŭ în rĕtăcire* despre d-lŭ Brediceanu și că a conchisŭ, că voesce a agita, numai din modulŭ de vorbire alŭ d-luĭ.

In fine punêndu-se la votŭ propunerea de a se primi séu nu apelulŭ comitatului Aradŭ, ca prin o adresă sĕ se róge ministrulŭ — respective guvernulŭ — a denumi funcţionarĭ administrativĭ, sĕ primesce cu sgomotóse »helyes«-urĭ și »eljen«-urĭ din partea mamelucilorŭ ce erau de faţă — sĕ înţelege că între ei și câţiva Românĭ — ér din partea puţinilorŭ Românĭ verdĭ, cu inimă românéscă ce erau de faţă sĕ respinge cu indignaţiune. Celŭ puţinŭ, décă nu au pututŭ face mai multŭ șĭ au salvatŭ consciinţa! — Trecêndu-se apoi la ordinea dilei s'au pertractatŭ celelalte puncte din programŭ carĭ fiindŭ d'unŭ interesŭ mai multŭ localŭ nicĭ nu le amintescŭ.

— *borgovanulŭ.* —

*) Dovédă, câtŭ de multŭ ţine d. Bésán la biserica și scóla s'a confesională, suntŭ cuvintele d-lui Bésán din congregaţiunea dela 1 Octomvre a. tr. a acestui comitatŭ, când a disŭ: »Décă confesiunile nu-sŭ în stare se-și susţină scólele lorŭ confesionale, atuncĭ închidă-le, orĭ le predea statului. (Vedĭ Nr. 214 a »Gaz. Trans.« din 1885 — Coresp.)

*) D lŭ Bésán ca deachistŭ — schimbându-se ca vremea — a trântitŭ la alegerea de ablegatŭ dietalŭ în cerculŭ Făgetului pe E. Mocioni în semnŭ de recunoscinţă pentru stipendiulŭ primitŭ ca universitarŭ.. După acestea devenindŭ deputatŭ și schimbându-se în tiszaistŭ a fostŭ numitŭ notarŭ publicŭ în Lugoș.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

PESTA, 16 Martie. — Camera deputaţilorŭ a primitŭ proiectulŭ asupra jurisdicţiunei ca basă a desbaterii speciale cu 207 contra 141 voturĭ.

SOFIA, 16 Martie. — Guvernulŭ desminte scirea „Agenţiei Havas," că prinţulŭ Bulgariei ar fi renunţatŭ la declaraţiunile sale de mai nainte cu privire la numirea sa ca guvernatorŭ generalŭ alŭ Rumeliei ostice pe timpŭ nedeterminatŭ, Guvernulŭ declară, că principele nicĭ n'a făcutŭ nicĭ n'a aprobatŭ alte declarărĭ, decâtŭ acelea ce se cuprindŭ în învoiala subscrisă de ministrulŭ de esterne Zanoff.

DIVERSE.

Ce sĕ lucre economulŭ în luna lui Mărţișorŭ? »Cărţile Săteanului« rĕspundŭ: 1. Sĕ samene ovĕsŭ, orzŭ, grâu de primăvéră, mazĕre, măzeriche. 2. Sĕ are și grape bine locurile unde are de gândŭ a semĕna fasole, linte, tabacŭ, cânepă, inŭ și napĭ. 3. Décă s'a svêntatŭ pămên'ulŭ, trebue grapate holdele, ce le avemŭ cu grâu, trifoiu și lucernă, dér numai după ce acelea au rĕsăritŭ bine. 4. Printre sĕmĕnăturile de tómnă și de primăvéră sĕ póte arunca sĕmênţa de trifoiu. 5. Bucatele trebue înturnate și aerisate de câte orĭ numai avemŭ vreme. 6. Grajdurile trebuescŭ curăţite și aerisate, cu deosebire în dile senine. 7. Nutreţulŭ celŭ mai bunŭ trebue grijitŭ pe timpulŭ aratului. 8. Zama de gunoiu trebue cărată pe pămênturile, unde voimŭ a sĕmĕna napĭ. 9. Putemŭ începe cu lucrulŭ grădinei — de ne lasă vremea — și sĕmĕnămŭ: anisonŭ, curechiu timpuriu, caralabe, cartafiolŭ, morcovĭ, pĕtrunjei, salată, ţelerŭ, pastarnocŭ, mărarŭ, chimenŭ ș. a. Apoi incepemŭ altoirea pomilorŭ; sădimŭ și mutăm pomișorii. Pe la stârșitulŭ lunei deslegămŭ altoii din anulŭ trecutŭ. 10. Curăţim pomii de omide bărbătesce. 11. Scóla de pomĭ se pune în rêndŭ bunŭ. 12. Scorţia uscată a pomilorŭ bêtrânĭ trebue rasă osŭ," ér trunchiulŭ, astfeliu curăţitŭ, trebue spălatŭ cu apa în care amŭ stinsŭ varŭ. 13. Perii, merii și frăgarii trebue acum sĕ-i tundemŭ de vêrfŭ; pomii nucuroșĭ înse (nucii, piersecii, prunii, cereșii) trebue cruţaţĭ pe câtŭ nu mai se póte, că ei ciungărindu-se potŭ fórte lesne sĕ se pericliteze (primejdéscă.) 14. Scrófele fĕtate trebue ţinute bine; de nu ne îndurămŭ a le da grăunţe, atuncĭ sĕ le dămŭ crumpene (baraboi); purceii trebuescŭ deprinșĭ la mâncare. 15. Trebue lăsaţĭ verii la scrófele de prăsilă, carĭ n'au fĕtatŭ. 16. Coșniţele albinelorŭ trebuescŭ curăţite, ér gaura deschisă puţinŭ, că pe la sfârșitulŭ lunei prindŭ a afla câte ceva de mâncare. 17. Cruţă iepele însărcinate! 18. Lucrulŭ câmpului incepe: curăţimŭ fênaţele de mușinóiă, pietrii și crengĭ; locurile góle de érbă le sĕmĕnămŭ cu sĕmânţă de érbă. 19. Cine nu are făină pe mai multŭ timpŭ, macine acum, că de ce trece din vreme — de aceea lucrulŭ se sporesce.

***

Sfatŭ bunŭ dér scumpŭ. Intre lucrurile rĕmase după mórtea renumitului doctorŭ olandezŭ Boerhave s'a găsitŭ și unŭ pachetŭ bine închisŭ și sigilatŭ, care purta inscripţia: „Singurele și cele mai profunde secrete ale medicinii." Cândŭ s'a licitatŭ biblioteca doctorului repausatŭ, pachetulŭ acesta s'a plătitŭ cu 10,000 fiorinĭ. Ajungêndŭ cumpĕrĕtorulŭ acasă cu comóra dobêndită, o deschise cu o nerăbdare nespusă. Ce sĕ vedĭ înse! După ce a desfășuratŭ o mulţime de hârtiĭ, găsi în fine o foiţă, pe care erau scrise cuvintele: »Ţine capulŭ rece, picióre calde și trăesce regulatŭ, poţĭ apoi sĕ rîdĭ de toţĭ doctorii!«

***

Unŭ fluviu în focŭ. — Clydulŭ, unulŭ din fluviile Scoţiei, a înfăţișatŭ acum câte-va dile spectaculŭ estraordinarŭ alŭ unui fluviu în focŭ. De mai multe sĕptĕmânĭ se observase pe suprafaţa apei aburĭ luminoșĭ, cărorŭ nu se dedese prea multă atenţiune; acum câte-va dile unŭ pescarŭ din vecinătate de Glascow, după ce-șĭ aprinsese pipa, aruncă chibritul încă aprinsŭ în apă, și d'o dată flacările se întinseră d'asupra fluviului până la o mare depărtare. Acest fenomenŭ se atribue unei acumulărĭ de gaz provenindŭ din stratele de cărbunĭ, carĭ se află sub fluviu. Unŭ faptŭ analog s'a constatatŭ în 1829 la Holms, unde mai multŭ timpŭ apele au fostŭ pline de gaz, căre se putea aprinde orĭ când și a cărui aflare era datorită totŭ unei asemenĭ cause.

***

NECROLOGŬ. — Societatea academică „România. Jună« din Viena face cu profundă tristeţă cunoscută incetarea din viéţa a fostului ei membru *D-r Is. Fr. Popŭ*, medicŭ secundarŭ în spitalulŭ generalŭ imperialŭ. Ceremonia funebrală s'a celebratŭ în 11 Martie în capela din acelŭ spitalŭ, ér rĕmășiţele pămentescĭ s'au depusŭ în cimitirulŭ centralŭ.

Fiă-i ţĕrêna ușóră și memoria eternă!

***

O atenţiune deosebită. — In biserica unui satŭ de lângă Berlinŭ, de câte orĭ se procede la o cununiă, se acopere inscripţia d'asupra icónei dela Altarŭ și acésta din consideraţiune cătră părechea, ce se cunună, căcĭ acolo stă scrisŭ: »Dómne, iartă-le lorŭ, că nu știu ce facŭ!«

Cursulu pieţei Brașovŭ

din 16 Martie st. n 1886

Bancnote românescĭ	Cump.	8.65	Vênd.	8.68
Argint românesc	»	8.50	»	8.60
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.30
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina« . . .	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.1/2
Discontulŭ . . .	»	7—10 % pe anŭ.		

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.

Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ (	—	—	12.50	—
(	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ (	—	—	2.27	—
(	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra (	10.29	—	8.01	—
(	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa micĭ	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clusiu (	5.56	—	12.59	—
(	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárbely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	—	—	4.05
(	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena (	6.35	—	10.50	—
(	3.00	—	6.05	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	--
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	.
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezō-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	--
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	--
Clusiu (	—	—	5.05	6.43	--
(	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	—	—	9.31	—
(	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	--
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	--
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mic	7.00	—	—	12.36	--
Mediaşŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	--	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	—	—	7.14	1.09
(	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ (	—	—	—	—	3.23
(	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 12 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	104 35	Bonurĭ croato-slavone	104 75
Rentă de hârtiă 5%	95 70	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153 25	Imprumutulŭ cu premiu ung.	121 75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	101.50	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —	Renta de hârtiă austriacă	86 15
		Renta de arg. austr.	86.20
		Renta de aurŭ austr.	114 60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.25	Losurile din 1860	140 25
		Acţiunile băncei austro-ungare	879 —
		Act. băncei de creditŭ ung.	308 —
Bonurĭ rurale ungare	104 75	Act. băncei de creditŭ austr.	309 60
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.92
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75	Napoleon-d'orĭ	999.—½
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75	Mărcĭ 100 împ. germ.	61 55
Bonurĭ rurale transilvane	104 75	Londra 10 Livres sterlinge	125.70

Bursa de Bucuresci.
Cota oficială dela 28 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	94 —	95—
Renta rom. amort. (5%)	96½	97¼
» convert. (6%)	88½	89½
Impr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	103½	103¼
» » (5%)	86—	86½
» » urban (7%)	98½	99¼
» » (6%)	92½	93½
» » (5%)	83—	83½
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
» » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	15 —	14¾
Bancnote austriace contra aurŭ	2.00—	2.02

CONCHEMARE

SOCIETATEA BRAŞOVENILORŬ
pentru
AJUTORAREA PRISONERILORŬ
îşĭ va ţiné
ADUNAREA GENERALĂ
pentru anulŭ 1885 în 21 Martie a. c. n.
la 11 óre a. m.
în sala cea mare a sfatului.

la care suntŭ toţĭ membrii societăţii prin acésta cu onóre conchemaţĭ.

Obiectele de pertractare vorŭ fi:

1. Raportulŭ Direcţiunii comitetului şi socotelele.
2. Alegerea comisiune de revederea socotelelor.
3. Propunerea comitetului cu privire la remuneraţiunea secretarului şi a celor trei învĕţătorĭ.
4. Pertractarea altorŭ propunerĭ, carĭ se vorŭ face de către membrii Asociaţiunii şi carĭ trebuescŭ a se da preşedintelui cu o ḑi mai înainte de adunarea generală.

Braşov în 13 Martie s. n. 1886.

Direcţiunea Comitetului Asociaţiunei.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.